

Yaşam

S a r g u n A . T o n t

Ölmeden Mezara...

Ben ilk kez "Yüksek minareden attım iki taş" diye başlayan türküyü duyduğum zaman "Ah, ne güzel" diye düşündüm. "Yerli fizikçilerden biri Galileo'nun beş yüzyıl önce Piza kulesinde yaptığı deneyi biraz geç de olsa tekrarlamaya çalışmış." Ben acaba $d = -1/2 gt^2 + c$ denklemi türkünün içine nasıl oturtulacak diye merak ederken ikinci satır tam bir düş kırıklığına uğrattı: "Ne anam var, ne babam var

ne kardaş!" Yetim olmakla taş atmak arasında ne ilgi var ki? Aynı hata "Kaleden inmem diyor / Yerli basmadan giymem diyor" türküsünde de işlenmiş. Yanlış anlaşılmasın, ben de türkülerimizi çok severim; ama kafiye uğruna mantığın ayaklar altına alınması, doğrusu beni rahatsız eder. Ama geçenlerde gazetede okuduğum bir haber "Çanakkale içinde vurdular beni / Ölmeden mezara koydular beni"

türküsünün gerçeği yansıtılabileceğini ortaya çıkardı. Enkaz altında kalan bir işçimiz, öldü sanılarak morga taşınırken can kurtaranda dirilince derhal hastaneye kaldırılmış. Kazazede şanslı biriymiş, yoksa gözlerini morgdaki dolaplardan birinde açardı.

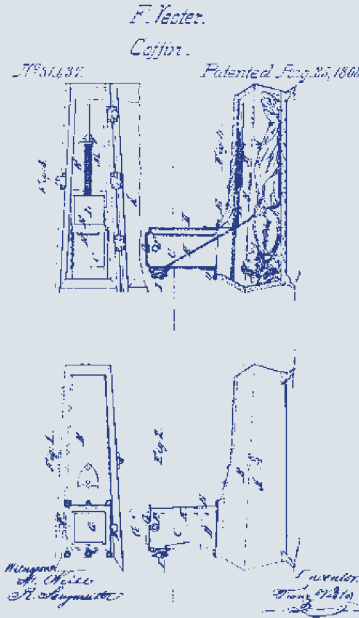
Bazı cenazelerin kefene sarılmadan önce yıkanırken dirildiğini küçükken duydık. Bu kaza haberi merakımızı daha da

uyandırdı; kısıtlı da olsa yaptığımız araştırma, diri diri gömülmenin sandığımız kadar nadir bir olay olmadığını ortaya çıkardı. Örneğin, 16 yüzyıl İngilteresinde de Matthew Wall adlı bir adamın tabutunu taşıyanlardan birinin ayağı taşa takılınca, tabut yere düşmüş ve sarsıntı sonucu açılan kapığı kaldıranlar etrafa şaşkın şaşkın bakan Matthew ile karşılaşmışlar. Bu kazadan (!) sonra daha çok yıl yaşayan Matthew, her yıl sadece doğum gününü değil, "ölüm gününü"de kutlamış. Yine İngiltere'de Marjorie Elphinstone adlı bir kadının mücevherlerini çalmak için mezarını açan hırsızlar, kadın canlanınca dehşet içinde korkup kaçmışlar. Marjorie evine yürüyerek dönmüş ve kocasından 6 yıl daha fazla yaşamış. Oran adında bir papazın başına gelenler, gömüldükten sonra yaşama dönelerinin "Öbür tarafta ne gördün?" gibi sorulara çok dikkatli yanıt vermelerinin önemini gösteriyor. Oran öldüğünde cennet ve cehennem gördüm deyince papazlar "bu adam günaha giriyor" diyerek Oran'ı bir daha dirilemeyeceği şekilde tekrar gömmüşler. (www.urbanlegends.com/death/buried_alive.html).

Çeşitli nedenlerden dolayı açılan mezarlarda, tabut kapaklarının iç kısmında sanki tırnakla çizilmiş gibi görünen izler, gömülenin dışarıya çıkma çabalarının bir göstergesi olarak algılanmış. Bazı uzmanlar bu izlerin cesedin çürümesi sonucu ortaya çıkan gazların yarattığı basınçtan oluşan mini patlamalardan kaynaklandığını iddia ediyorlar. Ama onlar bile, nadir de olsa bazı kişilerin komadayken ölü zannedilip gömülebileceğinde hemfikir. Özellikle savaş esnasında bu tür hataların çok daha fazla yapılması olasılığını gözönüne alırsak, bizim Çanakkale türküsünün belki de trajik bir gerçeği yansıttığını gözardı etmemek gerekir.

Bu tür talihsiz olaylar, zaten var olan bir korkuyu çok daha büyük boyutlara taşıyor. Zaten kapalı yerlerde korkanların sayısı yüzbinleri aşarken, buna bir de diri diri gömülmekten korkanların sayısını eklerseniz, toplam, milyonları bulur. Lord Chesterfield gelinine yazdığı son mektubunda "Bütün istediğim canlı gömülmektir" diyor. George Washington da benzer kaygılar beslemiş: "Beni öldükten iki gün sonra gömün." Chopin, gömülmeden önce vücudunun açılıp birkaç damarının kesilmesini garantiye almak için bir arkadaşına yemin ettirmiş."

Yanlışlıkla gömülmek korkusu bu kadar yaygın olunca, bazı gözü açık bilima-

damlarının hemen devreye girip bu işten birkaç kuruş kapmak istemelerine şaşmamak gerekir. 19 yüzyılın ikinci yarısında Almanya'da bu konuyla ilgili 30 patent verilmiş. Bunların içinde en ilgi çekeni, yatanın uyandığı takdirde elinin hemen yanındaki ip çekerek mezarın üstüne yerleştirilmiş çanı çaldırabileceği "Emniyetli Tabut". Bazı modellerde çanın yerini, ip çekilince açılan bir bayrak almış. Biraz daha paranız varsa, ip çekilince havai fişeklerin uzaya fırlatıldığı modellerden alabiliyormuşsunuz. Daha lüks modellerde, tabutun içine dışarıdan hava almayı sağlayacak ve gerekirse yukarıdan yiyecek içecek aktarılacak borular yerleştirilmiş. Bu tabutu yapan Dr. Adolf Gutschmidt, keşfinin ne kadar emniyetli olduğunu kanıtlamak için kendisini gömdürmüş ve karnını yukarıdan gönderilen çorba, sos ve bira ile doyurmuş. (http://www.deathonline.net/what_is/safety.cfm) Bu tabutlardan kaç tanesinin kullanıldığı hakkında bir bilgi yok; ama cep telefonunun keşfi işleri oldukça kolaylaştırmıştır.

Batı ülkelerinde erken gömülme olasılığı, 19 yüzyılda cenaze evlerinin ortaya çıkmasıyla büyük ölçüde önlenmiş. Bu evlerde ölü, Eski Mısır'da kullanılan tekniğe benzer bir şekilde iç organları çıkartılarak mumyalanıyor. Buna ilaveten isteyen, ölüsünü fırında yaktrabiliyor. (Tabii burada diri diri yakılmak olasılığı olaya yepyeni bir boyut ekliyor; ama bu durumda hastanın çekeceği acı, gömülenden çok daha kısa sürüyor.) Ekolojik açıdan bizim en çok beğenimizi alan, Hindistan'daki bir tarikatın, ölülerini akbabalara yedirmele-ri. (Okuyucularımız arasında yamaç para-

şütü yapanlar böyle bir "sona" imrenmeye kalkmasınlar; çünkü bir zamanlar göklerimizde sık sık görülen bu muhteşem yaratıkların sayıları, son yıllarda ancak bir veya iki paraşütcüyü yiyebilecek kadar azaldı.)

Bildiğiniz gibi bizler hâlâ "yolcularımızı" gömmeye devam ediyoruz. Acaba gömülmek İslam dininde "olmazsa olmaz" türünden bir kural mı, yoksa gelenek mi sorusuna bir yanıt bulmak için bir sürü kitap karıştırdık, ama bir sonuca ulaşamadık. En iyisi bu konuları bilen birisine danışalım diyerek Diyanet İşleri Başkanlığı'nı telefonla aradık. Konuştuğumuz hocamız bize İslam dininde "ille de gömülecek" diye kati bir kuralın olmadığını, ancak gömülmek doğrultusunda dolaylı da olsa bazı tarihsel göstergelerin bulunduğunu, bunun ötesinde tabii ki geleneğin büyük bir rol oynadığını nazik bir dille açıkladılar. Fakat ben bu konunun gündeme getirilmesinde ve konunun uzmanlar tarafından enine boyuna tartışılmasına taraftarım.

Tabii eğer izin çıkarsa benim nerede gömülmek istediğimi Nazım Hikmet çok güzel belirtmiş:

Ve madem ki bir gün ölüm mukadder;
Ben sularda yatan bir ışık gibi
Sularda sönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!

Peki, köpekbalkırlardan o kadar çekiniyorsanız, bir de toprağa gömülenlerin başlarına neler geldiğini Avustralya Doğa Tarihi Müzesi'nden Richard Major'dan dinleyin. (http://www.deathonline.net/what_is/safety.cfm) "Ölü, kendi başına bir ekosistem" diyerek konuya giriyor Major. İlk işe koyulanlar zaten yaşarken vücudunuzda bulunan bakterilermiş. Bunlar cesedi içten yiyip kuruttuktan sonra, çeşit çeşit böcekler ve kurtlar göreve başlarlarmış. Ta ki kemikler kalana kadar. Burada altı çizilmesi gereken nokta, cesedi yiyen bu canlılar hem kendileri besleniyor hem de nitrat gibi bitkilerin kullanabileceği bir çeşit gübre üretiyor. (Yahya Kemâl'in bahsettiği, Hafız'ın kabrinde her gün açan gülün o tükenmez enerjisini nereden sağladığını şimdi anladınız herhalde.)

Bize kalırsa asıl tehlike "ruhen" diri diri gömülmek. Kin, nefret, düşmanlık, bencillik ve kıskançlık duvarlarının oluşturduğu mezarlarda yatanların, durumu toprakta yatanlardan daha mı iyi? Sanmıyoruz. Hepinize uzun ömürler ve eğer gerekirse sağlıklı gömülmeler dileriz.